

Woningen voor studenten en woningen voor bewegingsgehandicapten : twee types van woningen die gewoonlijk de label verkrijgen van « specifieke woningen ».

Het Nationaal Instituut voor de Huisvesting wees reeds herhaaldelijk op de noodzakelijkheid dergelijke woningen op te trekken en vooral op hun onvermijdelijk sociaal en sociologisch of, eenvoudig gesteld, menselijk impact.

Vriendschap rond een wijk

door

Corinne Leblicq

Aan de basis van de Cité ligt een klein groepje jongeren dat zich « Amitiés » liet noemen. Het hoofddoel van dit groepje dat bestond uit gehandicapten en validen, was iedere vorm van segregatie tegen te gaan.

Vanaf dit ogenblik — omstreeks 1962 — hielden deze jongeren zich vooral bezig met het probleem van de eenzaamheid waarmee de bewegingsgehandicapten, die vastgekleusterd zitten in hun woning, af te rekenen hebben, en met het niet minder ernstige probleem van hun onderbrenging in gestichten of in ziekenhuizen waar deze mensen hun verder bestaan moeten slijten. De groep « Amitiés » wilde daaraan iets doen, een experiment uitproberen, namelijk een poging tot gemeenschappelijk leven. Bij deze groep voegden zich nog personen uit verschillende kringen : samen droomden zij ervan een wijk te bouwen waar validen en gehandicapten in volle harmonie zouden kunnen samenwonen. Het was de grote universele vriendschap, de hechte gemeenschap, enz.

Vol idealisme en blakend van enthousiasme, de jeugd zo eigen, richtten zij zich tot mevr. Ganshof van der Meersch die reeds sinds jaren de gehandicapten op de ene of andere manier wenste ter hulp te komen. Deze laatste schonk aan de groep *in casu* een te Sint-Lambrechts-Woluwe gelegen terrein van drie hectaren.

De groep « Amitiés » besloot toen een test te doen : een basisploeg samenstellen

De « Cité de l'Amitié » ligt in de gemeente Sint-Lambrechts-Woluwe, op de uitbreiding van het Kappelleveld en in de nabijheid van de faculteit van Geneeskunde van de Katholieke Universiteit van Leuven. Bedoeld als experiment voor de integratie van de gehandicapten in de sociale woningen, is de « Cité de l'Amitié » de vrucht van de gezamenlijke actie van de Nationale Vereniging voor de Huisvesting van Minder-validen (N.V.H.M.V.), de Nationale Maatschappij voor de Huisvesting (N.M.H.) en de gemeente van Sint-Lambrechts-Woluwe, waarvan de architectuur werd toevertrouwd aan de architecten van de groep A.U.S.I.A.

welke het project voor zijn rekening zou nemen en het experiment voor een gemeenschappelijk leven van bewegingsgehandicapten/validen zou uitwerken. Zo ontstond in 1964 de ploeg « Méridien ». Deze ploeg bestond drie en een half jaar, periode tijdens dewelke zij enorm veel mensen met problemen aantrok : onder meer validen die een oplossing voor hun eigen moeilijkheden kwamen zoeken bij de bewegingsgehandicapten. Deze ervaring betekende een geestesverrijking voor de groep die er zich toen onder meer rekenschap van begon te geven dat het gemeenschappelijk leven niet aan de mensen mag worden opgedrongen alleenlijk omdat zij behoefte hebben aan hulp en aan diensten : dat men er derhalve beter aan deed een aangepaste maar individuele woning, voorzien van gemeenschappelijke lokalen en diensten, aan te prijzen. Dit maakte er hen ook attent op welke enorme aantrekkingskracht er uitgaat van een groep minder-validen op mensen die af te rekenen hebben met grote problemen van affectieve of psychologische aard. Goed wetend dat zij nooit in deze wijk zouden gaan wonen, zetten sommige van deze minder-validen zich nochtans hartstochtelijk in voor dit project : dit was hun manier om tegen hun eenzaamheid te vechten.

De ploeg « Méridien » maakte in 1967 plaats voor de N.V.H.M.V. waarvan het aanbeveling verdient hier de ijver en geesdrift van een van haar beheerders, de h.

In de hierna volgende twee artikels worden in feite twee geografisch zeer dicht bij elkaar liggende realisaties beschreven, waar het er de architecten vooral om te doen was deze specifieke woningen zó te concipiëren dat zij met de omringende bestaande gebouwen een compact geheel gaan vormen, met als eindresultaat de totaal-integratie.

J.-P. De Potter te onderstrepen. Menend dat de huisvesting voor de minder-validen een recht is en derhalve geenszins afhankelijk van de openbare bijstand, legde de als v.z.w. opgerichte N.V.H.M.V. zich het volgende doel op : de huisvestings- en integratievoorwaarden van de verschillende categorieën minder-validen vastleggen, de openbare opinie voorlichten en van de verantwoordelijke sociale en politieke kringen de uitwerking verkrijgen van wettelijke en reglementaire middelen voor de bouw van woningen die de integratie in de hand werken.

In feite stond de N.V.H.M.V. volledig achter het project van de Cité de l'Amitié. Eigenares van een terrein en bezielde met de grootste verwachtingen, sloot zij weliswaar onder bepaalde voorwaarden met de N.M.H. een overeenkomst af : zo stond zij haar bouwgrond af aan de N.M.H. op voorwaarde dat zij naar rata van een derde van de leden vertegenwoordigd zou zijn in het beheerscomité van het woningcomplex (terwijl de andere tweederden in gelijk aantal worden aangewezen door de gemeente en door de N.M.H.), en daarnaast alleen verantwoordelijk zou zijn voor de aanwijzing van de minder-valide huurders.

Aldus gefinancierd door de N.M.H., ving de bouw van de Cité de l'Amitié aan in april 1973. Van de 600 woningen welke dit project omvat zijn er thans 329 van de eerste fase voltooid en worden stilaan betrokken. Ingevolge talloze sociologische studies werd overeengekomen het aantal woningen voor minder-validen te beperken tot 15 %, omdat dit percentage de tolerantiedrempel vormt. Zo zullen er van deze 329 woningen slechts een vijftigtal betrokken worden door minder-validen.

In de loop van al deze jaren merkte de N.V.H.M.V. op dat er een zekere complexiteit bestaat in de houding van een valide ten overstaan van een gehandicapte, te weten : een bestendige mengeling van aanvaardings- en afwijzingsreacties. Het is evenwel geen bevredigende formule de minder-validen onder te brengen in mooie paviljoenen op het platteland, waar zij na enkele maanden sterven van verveling. Daarenboven verdragen tal van validen het zeer slecht in een milieu van gehandicapten te wonen en te leven. De oplossing van de Cité is dus een alternatief tussen een leven overgeleverd aan zichzelf onder valide personen en een home voor gehandicapten.

De N.V.H.M.V. zet er zich nochtans totaal voor in opdat men vooral geen gehandicapten zou opnemen in andere woningen dan deze welke vooral voor hen bestemd zijn. Zij geeft er zich volkomen rekenschap van dat reeds al teveel mensen de Cité de l'Amitié aanzien als een wijk die uitsluitend bestemd is voor de gehandicapten en zij is er dan ook van overtuigd dat tal van validen zich om die reden niet in de wijk zullen komen vestigen.

Het is steeds in deze optiek en wegens dezelfde redenen dat de N.V.H.M.V. overging tot een strenge selectie onder de gehandicapte aspirant-huurders, wat wel wat tandengeknars voor gevolg had. Want er wordt natuurlijk voorrang gegeven aan de bewegingsgehandicapten en niet aan de « manken », zoals de N.V.H.M.V. hen noemt. Deze laatste meent dat de wijk een integratie-experiment is dat al de behoeften zou moeten aan het licht brengen maar toch de oplossing niet mag vertegenwoordigen die aan iedereen wordt opgedragen en overal wordt overgenomen.

Gans de wijk werd opgevat in functie van het verkeer van de rolstoelen. De wijk zal 600 woningen omvatten: naast eengezinshuizen zullen er nog zeven gebouwen met drie tot zes verdiepingen worden opgetrokken. Vijftien percent van deze woningen zijn bestemd voor de bewegingsgehandicapten die zich in een rolstoel verplaatsen; sommigen onder hen zullen alleen wonen, anderen in gezinsverband.

De woningen zullen ingedeeld zijn in appartementen en huizen met drie en vier kamers, in appartementen met een of twee kamers en in studio's voor een of twee personen. Deze bestemd voor de minder-validen waren het voorwerp van bijzondere inrichtingen aan deuren en vensters (handvatten op 0,60 m hoogte), van de toegangswegen (eenvormige breedte van 1,50 m zonder uitsprongen), een manoeuvreerruimte, aanpassing van de badkamers (onder andere verscheidene steunstangen), enz. Voor de keukens voorzorg men in het centrum van het

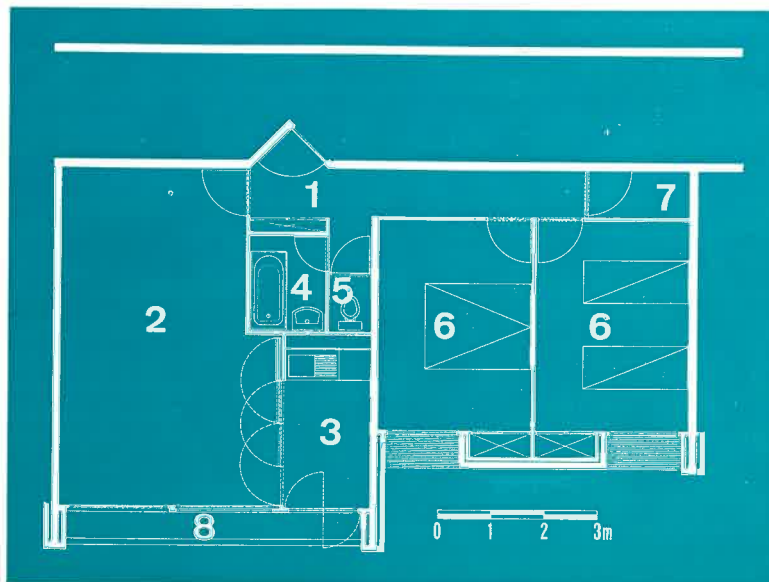
vertrek een vrije ruimte van minimum 1,50 m × 1,20 m, werkvlakken (maximum 0,60 m diep) op 0,80 m van de grond, onder de gootsteen en onder de werktafel zijn er open ruimten voor de benen van de gehandicapte, opbergkasten met een diepte van 0,30 m waarvan het onderste deel op 1,20 m van de grond staat. Men droeg evenveel zorg voor de hoogte van de elektrische installatie, de parlofoon, de vuilnisstortkoker en de tellers.

Voorts zullen ook de onaangepaste woningen gemakkelijk toegankelijk zijn voor de rolstoelen. De wijk zal doorkruist zijn van wandelwegen langsheen alle woningen, terwijl het autoverkeer ondergronds zal gebeuren. Uit veiligheidsoverwegingen zullen de appartementen bediend worden door twee volledig beglaasde liften die zich aan beide uiteinden van het gebouw bevinden. Teneinde de gehandicapten niet af te zonderen in woningen op de gelijkvloerse verdieping, werden de specifieke woongelegenheden verspreid over alle verdiepingen van het gebouw.

Er bestaat ook, op het stuk van de toegankelijkheid, een comité voor aspirant-huurders bestaande uit drie huurders-leden

appartement 2 kamers/
4 personen

- 1 : hall
- 2 : verblijf
- 3 : keuken
- 4 : badkamer
- 5 : w.c.
- 6 : kamer
- 7 : berging
- 8 : terras

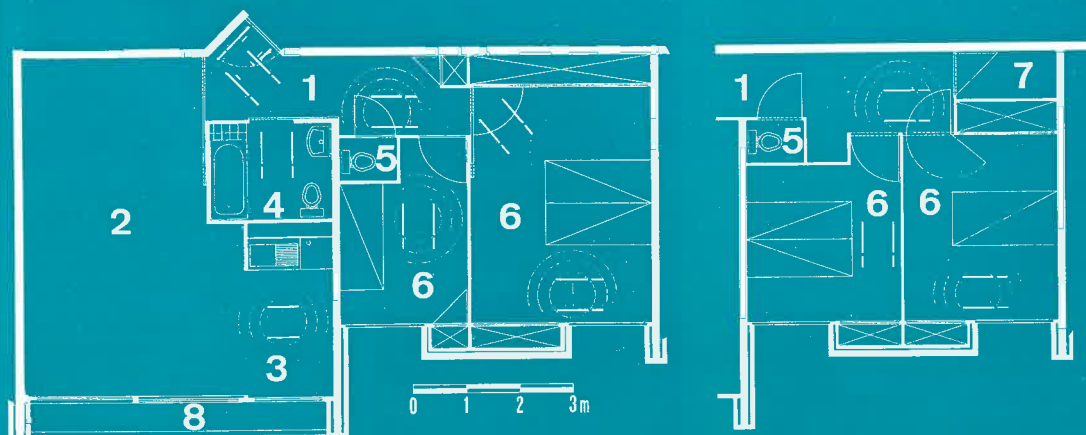

en twee leden van de N.V.H.M.V. Dit comité functioneert sinds 1976 en stelde zich ten doel een zo ruim mogelijk publiek voor te lichten. Vergeten wij vooral niet dat het hier om sociale woningen gaat. De N.M.H. legt op dit gebied, zoals trouwens overall, haar criteria op maar gaf hier wel blijk van ontvankelijkheid voor nieuwe denkbeelden en zelfs van « vriendschap » door op het vlak van de minder-validen ieder geval afzonderlijk te bestuderen zonder daarom een willekeurige algemene regel te willen uitwerken. Daar de N.M.H. een controle-instelling is, overweegt zij evenwel niet via bepaalde afwijkingen een voorgaande te scheppen. In elk geval verdienen de enkele gehandicapten die reeds bepaalde woningen van de wijk betrekken thans geenszins te veel om een sociale woning te bewonen. Alles is dus opperbest.

Van de kant van de architecten dient gezegd dat zij op een haast schroomvallige manier iets gerealiseerd hebben dat op de « Venelles » reeds veel verder doorgedreven bestaat : opdat de gehandicapte gemakkelijk contacten zou kunnen onderhouden met de bewoners van al de verdiepingen dient zijn woning uit te geven op een ruime verkeersweg, een soort binnenstraat, een bredere

BIBLIOGRAFIE

- Handicap et société :** Veil (Cl.), Uitg. Flammarion, Parijs, 1968.
- Leven met een handicap :** Moulijn, Menken, Huizing-Buchli, Samson Uitg., Alphen-aan-den-Rijn, 1975.
- Les handicapés moteurs et leurs problèmes :** Courbeyre, Uitg. Laffont, Parijs, 1969.
- The built environment for the elderly and the handicapped :** United States Department of Housing and Urban Development, Washington, 1971.
- Studeren als gehandicapte :** Katholieke Universiteit te Leuven.
- Invaliditeit en psychologische benadering :** Wright (B.), Van Loghum Slaterus, Deventer.
- Geen gratis toegang - Sociale integratie voor gehandicapten :** Instituut voor Politieke Vorming, Uitg. De Nederlandsche Boekhandel, Antwerpen, 1977.
- Geboden toegang :** Nederlandse Vereniging voor Revalidatie, den Haag, 1975.
- Het huisvestingsprobleem der volwassen gehandicapten :** Spelmans (J.-M.), C.B.G.S., Brussel, 1974.
- Toegankelijkheid :** Arrondissementeel dossier, juni 1976.
- Le logement des handicapés des membres inférieurs - Chantiers expérimentaux :** N.I.H., Brussel, 1968.
- De huisvesting van de bewegingsgehandicapten - Experimentele bouwplaatsen :** N.I.H., Brussel, 1968.
- Toegankelijke gebouwen voor rolstoelpatiënten - België :** Commissariaat generaal voor Toerisme, 1976.
- L'adaptation du logement des handicapés moteurs :** Coblenz, Alexandre, Xydias, Universiteit van Parijs, Parijs, 1968.
- L'étude par l'Institut national du logement de logements adaptés aux besoins spéciaux des handicapés :** Crappe (C.), Tijdschrift van de Belgische seminaries voor heraanpassing, Afzonderlijke afdruk van vol. 5, 1963.
- Le logement des handicapés des membres inférieurs - Etude des problèmes posés par les besoins spéciaux des handicapés des membres inférieurs en matière de logement, et des solutions à donner à ces problèmes :** N.I.H., Brussel, 1965.
- Logements adaptés aux besoins spéciaux des paraplégiques :** Tricot (A.), Charleroi, 1964.
- Normes de construction pour les handicapés :** Conseil national de recherche, Ottawa, 1965.
- L'habitat du handicapé moteur - Le guide vert de l'espoir :** Association des paralysés de France, Marseille, 1976.

links : appartement
2 kamers,
gehandicapte ouders
rechts : appartement
2 kamers,
1 gehandicapt kind

Vanaf 1 november 1978 werden in het Brussels gewest de hierna volgende weddenschalen van kracht :

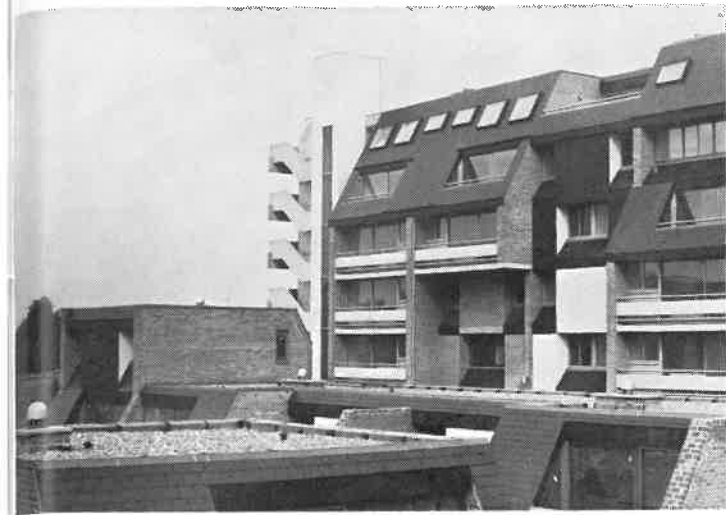
A. Voor de opname in een sociale woning

Aantal kinderen ten laste van de aanvrager	Maximum van de toegelaten inkomens
0	291 600
1	315 900
2	340 200
3	364 500
4	388 800
5 en meer	+ 24 300 F per kind ten laste

B. Voor de heraanpassing van de huurprijzen

Verhogings-coëfficiënt	Bedrag van de inkomens
10 %	291 601-308 200
20 %	308 201-324 800
30 %	324 801-333 100
40 %	333 101-341 400
50 %	341 401-349 700
60 %	349 701 en meer

middengang dan wat men gewoonlijk kent, die de buitenwandelgangen van de wijk « Venelles » vervangt en die terzelfdertijd uitsteekt op de liften aan het uiteinde van de beide vleugels.

De architecten zeggen ons dat men destijds schrik had voor de schending van de intimiteit van de woningen. Daarom geven alleen de deuren uit op de gangen en de binnenplaatsen, daar waar, vooral voor een gehandicapte, een venster een ideale manier is om met de buitenwereld te leven. Opdat een straat daarenboven levendig zou zijn dient zij, vooral 's avonds, de leuke kant van het voyeurisme als het ware in de hand te werken.

De N.V.H.M.V. verwerkte veel van haar droombeelden in de Cité om er een levendige wijk van te maken waar het leven anders zou zijn... maar dit zal uiteraard vooral van de huurders afhangen. De N.V.H.M.V. doet een maximum voor de goede werking van het comité van de aspirant-huurders, afgezien van de oprichting van een andere v.z.w. die zal instaan voor de coördinatie van de diensten en vooral

zal bestaan uit gehandicapten, opdat deze zo zouden leren zichzelf te bedruipen.

Tenslotte zullen aan de invalswegen aan de rand van de wijk, speelpleinen, zandbakken en tuinen worden aangelegd. Daarenboven voorziet men de oprichting van een socio-culturele haard, van een kinderkribbe, van een zaal voor lichamelijke opvoeding, en waarschijnlijk van enkele handelszaken. Men denkt ter plaatse ook een vaste dienst voor gezinshulp te organiseren en daarvoor beroep te doen op een bepaald aantal gezinshelpers.

Volgens mevr. Verhaegen, de voornaamste stimulerende kracht van de N.V.H.M.V., is het woord « Amitié » hun jeugdzonde en vandaag komen de idealen in botsing met de werkelijkheid van de bakstenen.

« Men sprak tegen wil en dank van de « Cité de l'Amitié » en dit om verschillende redenen : omdat het een nieuw experiment gold, omdat het om iets ging waarover sommigen graag praten. Voor ons zijn de journalisten een noodzakelijk kwaad en wij menen dat hoe minder men over de wijk spreekt, des te beter dit zal zijn. Laat ons leven, laat ons van start gaan. »

wonen

DRIEMAANDELIJKSE PUBLIKATIE UITGEGEVEN DOOR HET NATIONAAL INSTITUUT VOOR DE HUISVESTING

Nr. 78

particuliere gemeenschappelijke ruimte · ecologisch wonen · verkoopscompromis
universiteit in de stad · ruimtelijk beleid vlaanderen · binnenhuisarchitectuur